

Handläggare: Ulf Haag
Tfn: 08 508 05 308

Länsstyrelsen i Stockholms län

PROJEKTRAPPORT TILL LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN, ÖREBRO PREVENTIONS- PROGRAM (ÖPP) I HÄSSELBY-VÄLLINGBY, 704-06-15562

Inledning

Örebro preventionsprogram (ÖPP) är en kunskapsbaserad metod som syftar till att minska ungdomars alkoholkonsumtion, främst berusningsdrickande. Metoden används på skolor och målgruppen är föräldrar med barn i skolår 7-9. Metoden har utvecklats vid Örebro universitet med ekonomiskt stöd från Folkhälsoinstitutet.

Forskningen visar att det går att påverka vuxnas attityder kring alkohol och att det har betydelse för ungdomars alkoholdebut och konsumtion. Syftet med Örebros preventionsprogram är att skjuta upp alkoholdebuten och att minska alkoholkonsumtionen bland högstadiel elever.

Enligt Stockholmsenkäten har eleverna år 9 i grundskolan i Hässelby-Vällingby omfattande alkoholvanor. För att minska berusningsdrickandet bland ungdomar i Hässelby-Vällingby och att motverka tidig alkoholdebut ansökte stadsdelsnämnden år 2006 om utvecklingsmedel från Länsstyrelsen och beviljades 200 000 kronor till projektet.

Målgruppen för projektet har varit föräldrar till elever år 7-9 i stadsdelsområdets skolor, vilket också är ÖPP:s huvudsakliga målgrupp. I Hässelby-Vällingby har ÖPP även använts till föräldrar med elever år 6 i ett några skolor. Metoden går ut på att uppmuntra föräldrar till att bibehålla en restriktiv syn på ungdomsdrickande även när barnen kommer upp i tonåren och metoden tillämpas med fördel därför redan innan barnen haft sin alkoholdebut

För närvarande genomför STAD-, Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem, inom Centrum för psykiatrforskning Stockholm en studie

av Örebro Preventionsprogram. Studien som finansieras med medel från Socialdepartementet via Statens Folkhälsoinstitut, syftar till att utöka kunskapen om ÖPP:s effekter. I studien medverkar 40 skolor i 13 län (2-3 klasser/skola). En tidigare utvärdering gjord av upphovsmännen till ÖPP har visat på positiva effekter av programmet

Hur har resurserna använts

Projektet "Örebro preventionsprogram i Hässelby-Vällingby" startade under höstterminen år 2006 med planering, information till 7-9 skolorna och rekrytering av personal till den första informatörsutbildningen. Utbildningen genomfördes i december i samverkan med Svenska kyrkan i Vällingby, där utbildningen hölls, samt med Socialtjänstförvaltningen och Södermalms sdf som stod för utbildarna. Personal från fyra 7-9 skolor, Vällingby fritid AB och Svenska kyrka deltog i utbildningen.

Då rekryteringen av informatörer därefter gick trögt diskuterades situationen med Länsstyrelsen och det beslutades att en del av utvecklingsbidragen skulle kunna omdisponeras till att bekosta deltagandet i Örebro universitets 5-poängs distansutbildning "Förebyggandets konst". Tanken var att öka kunskapen på skolorna och att ge dem en översiktlig orientering om vilka väl underbyggda principer och metoder som kan användas för att förstärka och vitalisera skolornas förebyggande verksamhet. Som ett delmoment i utbildningen ingick teorier och tankar bakom Örebro preventionsprogram. Fyra föreläsningstillfällen ägde rum vid Örebro universitetet, de övriga via telebild till ett Lärcentra i Stockholm. Samtliga sju 7-9 skolor erbjöds två platser var. Totalt anmälde sig 18 lärare, skolsköterskor, kuratorer och skolledare från stadsdelens samtliga skolor till utbildningen. Två av deltagarna genomförde dock inte hela utbildningen.

Under och efter utbildningstiden gick rekryteringen till informatörsutbildningarna betydligt lättare och hittills har totalt ca 50 personer utbildats till ÖPP informatörer. Fördelningen mellan skolorna är stor, exempelvis har en skola belagt en större del av platserna medan en skola inte låtit utbildat någon personal. Antalet utbildade ÖPP informatörer i Hässelby-Vällingby är i förhållande till övriga stadsdelar i Stockholm stad stort. I hela Stockholm stad har totalt ca 200 informatörer utbildats fram till och med våren 2009.

Samarbetet mellan Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning, andra stadsdelsförvaltningar och Preventionscentrum har fungerat bra. Preventionscentrum har samordnat de flesta utbildningarna vilka har genomförts i samarbete med instruktörer från andra stadsdelsförvaltningar och stadsdelens egen personal. Preventionscentrum ansvarar också för att löpande information och nytt material kring ÖPP når ÖPP-informatörerna.

Minst fyra utbildningar till föräldramötesrepresentanter har genomförts per år och varje termin möts många föräldrar av budskapen i ÖPP.

Till Informatörsutbildningarna har, utöver egen personal, instruktörer från Preventionscentrum och andra stadsdelar i Stockholms stad anlåtats till att utbilda föräldrainformatörerna. Vid varje tvådagarsutbildning har två instruktörer deltagit.

Utbildningstillfällena har hållits i lokaler utanför stadsdelsförvaltningen. För och eftermiddagskaffe har ingått i utbildningarna och vid några utbildningar även lunch.

Projektbudget

Utbildningskostnader:

– ÖPP-informatörer	50 pers. x 500 kr	25 000 kr
– Förebyggandets konst	16 pers. x 4000 kr	64 000 kr
	2 pers. x 5000 kr	10 000 kr
– resekostnader	16 pers. x 2 x 2 resor á ca 500 kr	16 000 kr
– uppehålle	16 pers. x 2 x 1 natt á ca 1000 kr	32 000 kr
– utbildningsmaterial		6 000 kr
Administration,	lokalhyror, tele mm	15 000 kr
Implementering		32 000 kr
Summa:		200 000 kr
Egna insatser:	1 preventionssamordnartjänst	

Förändringar jämfört med projektplan enligt ansökan.

Av flera anledningar, bland annat samtidig igångsättning av två andra projekt, kom projektet inte igång i utsatt tid och efter samråd med Karin Rolf, Länsstyrelsen, fick projekttiden förlängas. En stor del av bidraget fick också i samråd med Länsstyrelsen omdisponeras och användas till att bekosta utbildningen av skolpersonal i ”Förebyggandets konst”. Även detta försköt projekttiden betydligt då utbildningen skulle hinna genomföras och intentionerna med utbildningen skulle hinna ge resultat.

Måluppfyllelse

Den långsiktiga nyttan med projektet kan inte mätas inom ramen för projekttiden. För att kunna se effekterna av en minskad alkoholkonsumtion bland ungdomarna är studien Stockholmsenkäten ett verktyg. En första effektmätning av ÖPP projektet kommer att kunna avläsas då Stockholmsenkäten 2010 är färdigbehandlad. Enkäten genomförs på stadens skolor, år 9 och år 2 på gymnasiet, under våren med intervaller om två år, de första preliminära resultaten kommer före sommaren. Redan i Stockholmsenkäten 2008 kunde man dock se en positiv trend. Mätningen visar att andelen elever år 9 som aldrig blir

bjuden på alkohol (av sina föräldrar) ökade och elever som får alkohol av sina föräldrar med lov minskar. Det är rimligt att tro att arbetet med ÖPP tillsammans med övrigt arbete som pågår i skolor, i stadsdels- och fackförvaltningar bidragit till en positiv utveckling.

Projektets fortlevnad

I Preventionscentrums kartläggning av "ÖPP i Stockholms stad" år 2009 framkommer att ÖPP används i ca 40 % av stadsdelsområdets 7-9 skolor och lika många uppger att de inte använder ÖPP. Av de ca 20 % av skolorna som inte har svarat är det troligen någon till som använder ÖPP. För att säkra ÖPP:s fortlevnad planeras fortsättningsvis uppföljningsmöten(boostrar), för de utbildade informatörerna, i samverkan med Preventionscentrum.

Att ett antal skolor ännu inte använder ÖPP eller andra preventivt program beror troligen på att kunskapen om preventiva åtgärders betydelse för den enskilde elevens prestationer i skolan och det totala skolklimatet saknas. ÖPP är en metod som syftar till att förebygga tidig alkoholdebut och minska berusningsdrickande men metoden minskar även andra normbrott såsom skolk, snatteri och skadegörelse.

ÖPP är ett evidensbaserat program och för att uppnå resultat är det viktigt att skolledningarna fattar beslut om huruvida programmet ska implementeras. För att uppnå ett bra resultat måste skolledningarna besluta att utbildningen ska genomföras fullt ut och att det måste finnas utrymme för att fullfölja programmet varje termin år 7-9.

En ytterligare satsning för att nå skolledningarna med information om förebyggande insatsers betydelse inom skolan bör därför genomföras gemensamt med fortsatta uppföljningsmöten för instruktörerna.
